

Szczecin, dnia 17.09.2021r.

OPINIA PRAWNA

1. Wprowadzenie

Przedmiotem niniejszej opinii jest ocena prawidłowości wyboru delegatów na walny zjazd sprawozdawczo-wyborczy Polskiego Związku Jeździeckiego. Realizacja wymienionego zadania będzie wymagała przytoczenia oraz objaśnienia ram prawnych, jakie dla wyboru delegatów na walny zjazd związku sportowego przewidują przepisy prawa powszechnie obowiązującego, a także przepisy Statutu Polskiego Związku Jeździeckiego. Umożliwi to kwalifikację wadliwości poszczególnych zgłoszeń i ich potencjalnych konsekwencji dla skuteczności wyboru delegatów. Ostatecznie rozważony zostanie wpływ udziału w walnym zjeździe osób, którym nie może być przypisany status delegatów na podjęte uchwały.

2. Ramy prawne i procedura wyboru delegatów

Polski Związek Jeździecki jest związkiem sportowym działającym w oparciu o ustawę z dnia 25.06.2010r. o sporcie /tj. Dz.U. z 2020r., poz. 1133, z późn. zm./, a stosownie do treści art. 7 ust. 3 wymienionego aktu prawnego, w zakresie w nim nieuregulowanym, także w oparciu o przepisy ustawy z dnia 07.04.1989r. Prawo o stowarzyszeniach /tj. Dz.U. z 2020r., poz. 2261, z późn. zm./. Zgodnie z dyspozycją art. 10 ust. 1 pkt 5 wskazanej ustawy władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełnienia składu oraz ich kompetencje reguluje statut. Jednocześnie, w myśl art. 11 ust. 2 ustawy Prawo o stowarzyszeniach statut może przewidywać zamiast walnego zebrania członków zebranie delegatów lub zastąpienie walnego zebrania członków zebraniem delegatów, jeżeli liczba członków przekroczy określoną w statucie wielkość. W takich przypadkach statut określa zasady wyboru delegatów i czas trwania ich kadencji.

Przechodząc zatem na poziom regulacji statutowych, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na dyspozycję § 29 Statutu Polskiego Związku Jeździeckiego. Wymieniona norma określa limit delegatów mogących uczestniczyć w walnym zjeździe, wskazując by było ich nie więcej niż 100 /ust. 1/. Nadto, określa liczbę delegatów z wojewódzkich związków jeździeckich /§ 29 ust. 2 pkt 1 / oraz liczbę delegatów członków zrzeszonych w Polskim Związku Jeździeckim /§ 29 ust. 2 pkt 2/. W drugim przypadku Statut przewiduje algorytm pozwalających ustalić listę delegatów, o których mowa w § 29 ust. 2 pkt 2, jak również sposób ich wyboru.

W świetle wymienionych zapisów wybory delegatów odbywają się w terminie i miejscu walnych zjazdów wojewódzkich związków jeździeckich /§ 29 ust. 3/, za prawidłowe przeprowadzenie wyborów odpowiedzialne są wojewódzkie związki jeździeckie /§ 29 ust. 4/, zaś podstawowym obowiązkiem w tym zakresie jest przesłanie do biura Polskiego Związku Jeździeckiego protokołu wyborczego oraz listy delegatów, w terminie 7 dni od dnia ich wyboru. Czynne prawo wyborcze w wyborach delegatów mają przedstawiciele członków zwyczajnych /§ 29 ust. 6/, a możliwość bycia delegatem przysługuje osobie fizycznej posiadającej zdolność do czynności prawnych i jak to zaznaczono pełnie praw publicznych /§ 29 ust. 8/.

Konstrukcja powyższych zapisów pozwala stwierdzić, iż Statut nie tylko określa procedurę wyboru delegatów, ale również przewiduje granice ważności takiego aktu. Przykładowo, przy dość szerokim zakreśleniu biernego prawa wyborczego w § 29 ust. 8, nie może zostać uznany za ważny wybór podmiotu nie spełniającego przewidzianych warunków, np. wybór osoby prawnej, czy też osoby fizycznej nie dysponującej zdolnością do czynności prawnych. Podobnie należy potraktować pozostałe wymogi, tj.

- (1) limit delegatów, którzy mogą być wyłonieni w danym województwie / § 29 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 29 ust. 1/
- (2) miejsce i termin wyborów sprowadzający się do konieczności wyboru podczas walnych zjazdów /29 ust. 3/
- (3) udział w głosowaniu podmiotów uprawnionych, tj. dysponujących czynnym prawem wyborczym /29 ust. 6/
- (4) przesłanie, w terminie 7 dni, dokumentacji obejmującej listę delegatów oraz protokół wyborczy.

Wymieniony powyżej obowiązek przesłania stosownej dokumentacji, obejmującej obok listy delegatów także protokół wyborczy, wskazuje, iż prawidłowość przeprowadzenia wyboru delegatów podlega weryfikacji. Gdyby bowiem taka kontrola nie była przeprowadzana protokół wyborów byłby zbędny, a dokumentacja mogłaby ograniczyć się do samej listy delegatów, odzwierciedlającej jedynie wynik głosowania, nie zaś jego przebieg i okoliczności przeprowadzenia /w tym podmioty uczestniczące w głosowaniu/. Jednocześnie, wydaje się, iż protokół powinien zawierać co najmniej elementy pozwalające na stwierdzenie zachowania wymogów ujętych powyżej w pkt 1-3, a nadto, podobnie jak lista delegatów pozostawać podpisany przez przewodniczącego zjazdu. Innymi słowy powinien stwierdzać miejsce i termin wyborów, osoby biorące udział w głosowaniu, a także to, czy dysponują one czynnym prawem wyborczym. Nadto, winien on odzwierciedlać przebieg i rezultat głosowania. W ocenie opiniującego, jeśli wymienione elementy nie znajdują się w protokole wyborczym, możliwe a

zarazem konieczne, pozostaje dołączenie dodatkowych dokumentów, np. listy obecności, kopii pełnomocnictw /w przypadku, gdy głosowano przy udziale pełnomocnika/.

Godzi się również zaznaczyć, iż konstrukcja czynnego prawa wyborczego ujęta w § 29 ust. 6 pozwala stwierdzić, iż przysługuje ono członkom zwyczajnym danego związku, a jednocześnie z uwagi na odesłanie do § 14 ust. 1 pkt 2 Statutu, tym podmiotom, którym przysługuje status członka zwyczajnego Polskiego Związku Jeździeckiego. Brak uchwały, o której mowa w § 14 ust. 3 uniemożliwia zatem udział danego podmiotu w wyborze delegatów. Co przy tym istotne, zważywszy na fakt, iż członkami zwyczajnymi są podmioty działające jako osoby prawne w ujęciu art. 3 ust. 2 ustawy o sporcie, a nadto ustawy Prawo o stowarzyszeniach, konieczne jest rozważenie problemu reprezentacji. Osoba prawna działa bowiem przez swoje organy, zarówno w zakresie zawierania umów, jak i czynności jednostronnych, za jakie należy uznać akty głosowania. Jak bowiem podkreśla się w literaturze *„fakt, że akty głosowania stanowią element innej czynności prawnej (uchwały) nie wyklucza ich kwalifikacji jako czynności prawnych. Konsekwentne stosowanie reguły, zgodnie z którą jednostronną czynnością prawną jest czynność, która dochodzi do skutku w wyniku złożenia oświadczenia woli przez tylko jedną stronę (tak S. Grzybowski, w: System PrCyw, t. I, 1985, s. 485) prowadzi do wniosku, że akty głosowania są jednostronnymi czynnościami prawnymi osób głosujących”* /tak K.Osajda. Kodeks Cywilny. Komentarz, C.H.Beck 2020, komentarz do art. 104, teza 7/. Wobec powyższego nawet zatem ujmując akty zrealizowane przez zgłaszających jako „akty głosowania” należy je postrzegać jako jednostronne czynności prawne z przewidzianymi dla nich warunkami i konsekwencjami. W ocenie opiniującego, głosy, dla swojej ważności winny być zatem oddane zgodnie z zasadami reprezentacji poszczególnych podmiotów, względnie w ramach udzielonego w ten sposób pełnomocnictwa, przy czym należy wymagać w tym względzie pełnomocnictwa szczególnego, do dokonania konkretnej czynności. Ponownie uzasadnia to konieczność zaoferowania „listy obecności” lub innego dokumentu określającego jakie podmioty oddały głos w procedurze wyboru delegatów.

3. Opis przedstawionych zgłoszeń

Mając na względzie powyższe wymogi, w świetle przedstawionych materiałów, uchybiają wskazanym warunkom, odpowiednio:

- (1) w odniesieniu do Warszawsko-Mazowieckiego Związku Jeździeckiego, przesłane dokumenty nie zawierają listy obecności, a dwóch wybranych delegatów pozostaje przedstawicielami klubów nie będących członkami zwyczajnymi Polskiego Związku

Jeździeckiego, dodatkowo brak dokumentacji potwierdzającej prawidłowe zwołanie zjazdu

- (2) w odniesieniu do Wielkopolskiego Związku Jeździeckiego przesłane dokumenty wskazują, że udział w wyborze delegatów mieli wszyscy członkowie tego związku, przy czym nie wszystkim z tych członków przysługuje jednocześnie status członka zwyczajnego Polskiego Związku Jeździeckiego, protokół nie odzwierciedla również ilości głosów oddanych na poszczególnych kandydatów.
- (3) w odniesieniu do Okręgowego Związku Jeździeckiego w Łodzi przesłane dokumenty obejmują wyłącznie uchwałę o wyborze delegatów, bez protokołu wyborczego i ewentualnych dodatkowych dokumentów w postaci listy obecności.
- (4) w odniesieniu do Dolnośląskiego Związku Jeździeckiego przesłane dokumenty nie obejmują listy obecności, nie obejmują dokumentów wskazujących na prawidłowe zwołanie zjazdu, brak ilości głosów oddanych w głosowaniu dotyczącym wyboru delegatów, a także ilości głosów oddanych na poszczególnych kandydatów, brak informacji czy głosowanie miało charakter tajny, czy jawny
- (5) w odniesieniu do Opolskiego Związku Jeździeckiego przesłane dokumenty nie zawierają listy obecności, względnie innego dokumentu świadczącego o tym, że głosowaniu brały udział podmioty dysponujące czynnym prawem wyborczym, brak dokumentów świadczących o prawidłowym zwołaniu zjazdu,
- (6) w odniesieniu do Pomorskiego Związku Jeździeckiego, przesłane dokumenty nie zawierają listy obecności, brak dokumentów wskazujących na prawidłowe zwołanie zjazdu, brak podpisu pod protokołem.
- (7) w odniesieniu do Podkarpackiego Związku Jeździeckiego przesłane dokumenty nie obejmują listy obecności, a nadto w świetle protokołu wybór delegatów miał miejsce 19.06.2019r.
- (8) w odniesieniu do Zachodniopomorskiego Związku Jeździeckiego przesłane dokumenty nie obejmują listy obecności, a nadto w świetle protokołu wybór delegatów miał miejsce 20.07.2020r.
- (9) w odniesieniu do Lubelskiego Związku Jeździeckiego przesłane dokumenty obejmują jedynie listę delegatów,
- (10) w odniesieniu do Świętokrzyskiego Związku Jeździeckiego przesłano wyłącznie listę delegatów wraz z uchwałą o wyborze delegatów
- (11) w odniesieniu do Kujawsko-Pomorskiego Związku Jeździeckiego brak ilości głosów oddanych w głosowaniu dotyczącym wyboru delegatów

- (12) w odniesieniu do Warmińsko-Mazurskiego Związku Jeździeckiego przedstawiony został jedynie protokół Komisji Mandatowo-Skrutacyjnej, z którego dodatkowo wynika, że przy wyborze delegatów brało udział 19 podmiotów uczestniczących w zjeździe, w sytuacji gdy członkami zwyczajnymi Polskiego Związku Jeździeckiego z województwa Warmińsko-Mazurskiego na koniec 2020r. było jedynie 14 klubów. Nadto, do protokołu nie dołączono listy obecności, zaś z protokołu wynika, że na delegata został wybrany Pan Krzysztof Ferenstein, którego kandydatura nie została zgłoszona do listy kandydatów.
- (13) w odniesieniu do Małopolskiego Związku Jeździeckiego - brak listy obecności oraz ilości głosów oddanych w głosowaniu dotyczącym wyboru delegatów
- (14) w odniesieniu do Śląskiego Związku Jeździeckiego- przedstawiony protokół prawidłowo odzwierciedla liczbę oddanych głosów, a nadto Związek nadesłał listę obecności. Wątpliwości może budzić natomiast brak dokumentacji potwierdzającej prawidłowe zwołanie walnego zjazdu sprawozdawczo-wyborczego
- (15) w odniesieniu do Lubuskiego Związku Jeździeckiego- przede wszystkim brak listy obecności.

4. Analiza stwierdzonych uchybień

Powyższe pozwala stwierdzić istnienie powtarzających się uchybień, które można skatalogować następująco:

- (1) brak listy obecności, względnie innego dokumentu, który określałby jakie podmioty brały udział w głosowaniu oraz czy legitymują się czynnym prawem wyborczym w rozumieniu Statutu Polskiego Związku Jeździeckiego
- (2) brak dokumentów wskazujących na prawidłowe zwołanie zjazdu danego związku
- (3) brak odzwierciedlenia w protokole ilości głosów oddanych na poszczególnych kandydatów
- (4) dokonanie wyboru delegatów w latach poprzedzających rok zjazdu.
- (5) wybór delegatów, którzy nie są członkami żadnego z klubów pozostającego członkiem zwyczajnym danego związku.

W przekonaniu opiniującego uchybienie wskazane w pkt 1, o ile wykaz głosujących podmiotów nie jest ujęty w protokole wyborczym, stanowi wadę nie pozwalającą na przyjęcie ważności wyboru delegatów. Jakkolwiek bowiem lista obecności nie została wprost wskazana

w § 29 Statutu jako dokument, którego przedłożenie jest wymagane, to powinność taką można wywieść z pozostałych, a zrekonstruowanych powyżej, warunków ważności dokonanego wyboru delegatów. Skoro z Statut przewiduje, iż czynne prawo wyborcze przysługuje wyłącznie członkom zwyczajnym Polskiego Związku Jeździeckiego, to wykaz podmiotów które głosowały winien zostać odzwierciedlony w protokole wyborczym, względnie w odrębnej liście obecności. Tylko w ten sposób można bowiem stwierdzić jakie podmioty wzięły udział w głosowaniu, a przede wszystkim, czy były do tego udziału uprawnione. Udział osób nieuprawnionych w wyborze delegatów będzie natomiast prowadził do nieważności głosowania, gdyż niewątpliwie jest to okoliczność, która mogła wpłynąć na wynik. Godzi się zauważyć, iż brak listy obecności, wyklucza możliwość ewentualnego badania faktycznego wpływu osób uprawnionych na rezultat głosowania. Opowiedzieć należy się natomiast za stanowiskiem, iż w przypadku braku możliwości konkluzywnego ustalenia zakresu wpływu podmiotów nieuprawnionych, sama możliwość takiego wpływu skutkować będzie nieważnością wyboru. Z tej perspektywy, skoro § 28 pkt 1 Statutu wskazuje, iż w walnym zjeździe delegatów biorą udział „(...) delegaci wybrani według zasad podanych w § 29 niniejszego statutu”, to dokonanie wyboru z naruszeniem przewidzianej regulacji /tj. § 29 statutu/ wyklucza możliwość udziału delegatów wybranych z rzeczoną uchybieniem.

W podobny sposób w ocenie opiniującego należy potraktować brak ujęcia w protokole wyborczym ilości głosów jakie oddano na poszczególnych kandydatów. Nie ma w tym przypadku możliwości stwierdzenia prawidłowości wyboru delegata.

W przypadku zaoferowania listy obecności, względnie odzwierciedlenia obecności w protokole wyborów, istotnym zagadnieniem może pozostawać prawidłowość zwołania zjazdu podczas którego przeprowadzono wybory delegatów. W przypadku bowiem, gdy z protokołu wyborczego lub listy obecności wynika absencja znaczącej liczby uprawnionych wyłania się problem, czy absencja ta mogła być spowodowana nieprawidłowym zaproszeniem do uczestnictwa w zjeździe. Przepisy ustawy o sporcie, jak i ustawy Prawo o stowarzyszeniach nie zawierają w tym zakresie szczególnych unormowań. Zasadnym wydaje się natomiast odwołanie do modelu wypracowanego na gruncie Kodeksu Spółek Handlowych, w szczególności dyspozycji art. 235 w zw. z art. 238 K.S.H. Przyjmuje się zatem, iż wadliwość zawiadomienia wspólnika, która uniemożliwiła mu udział w zgromadzeniu wspólników, lub brak takiego zawiadomienia stanowi podstawę do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały /por. J. Bieniak, M.Bieniak, G.Nita-Jagielski (red.) Kodeks Spółek Handlowych.Komentarz. Wyd.7, Warszawa 2020, komentarz do art. 238, teza 12/. Istotne w powyższym zakresie pozostaje wpływ danego uchybienia na wynik głosowania nad uchwałą

/por. SN w wyr. z 26.3.2009 r., I CSK 253/08, Legalis; wyr. SN z 5.7.2007 r., II CSK 163/07, OSNC 2008, Nr 9, poz. 104; podobnie wyr. SN z 10.3.2005 r., III CK 477/04, Wok. 2005, Nr 8, s. 15/. W celu uniknięcia podobnych wątpliwości wydaje się, iż można oczekiwać, by w określonych sytuacjach, dokumentacja przekazana przez Związek obejmowała także dane pozwalające na ustalenie prawidłowości zwołania zjazdu, na którym dokonano wyboru

Odmienne natomiast należy podejść do zagadnienia biernego prawa wyborczego. Dyspozycja § 29 ust. 8 statutu pozwala stwierdzić, iż delegatem na walny zjazd może być każda pełnoletnia osoba fizyczna posiadająca pełnię praw publicznych oraz pełną zdolność do czynności prawnych. Statut nie wymaga zatem, by delegat pozostawał zrzeszony w podmiocie pozostającym członkiem związku. Należy zatem uznać za dopuszczalną sytuację, w której delegatem z głosem stanowiącym i prawem zgłaszania wniosków była osoba „z zewnątrz”, pod warunkiem jednak, iż jej wybór został zrealizowany w zgodzie z wymogami § 29 statutu, tj. przez uprawnionych członków zwyczajnych Polskiego Związku Jeździeckiego.

W przekonaniu opiniującego dopuścić należy również możliwość głosowania w trybie zdalnym. Taką możliwość wprost przewiduje art. 10 ust. 1b ustawy Prawo o stowarzyszeniach, zgodnie z którym możliwość udziału w posiedzeniu władz stowarzyszenia przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej jest wskazana w zawiadomieniu o tym zebraniu, zawierającym dokładny opis uczestnictwa i wykonywania głosu. Przepis art. 10 ust. 1c przewiduje minimalne wymogi techniczne niezbędne do przeprowadzenia głosowania, zaś art. 10 ust. 1d wskazuje, iż wykorzystanie komunikacji elektronicznej może podlegać odmiennym uregulowaniom lub ograniczeniom wskazanym w statucie. Ostatnia z wymienionych regulacji pozwala na stwierdzenie, iż statut może ewentualnie wykluczyć możliwość głosowania w trybie zdalnym, natomiast jeśli nie zawiera zapisów dotyczących takiego sposobu odbywania posiedzeń, to zastosowanie powinny znaleźć regulacje ustawowe wprost dopuszczające taką możliwość. Zważyć przy tym należy, iż z mocy art. 10 ust. 1e, przewidziane w art. 10 ust. 1a-1d mogą zostać wykorzystane w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu pandemii. Nie ulega natomiast wątpliwości, iż obowiązuje rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii /Dz.U. z 2020r., poz. 491/.

5. Konsekwencje wadliwości wyboru delegatów

Osoby, które zostały wybrane z naruszeniem § 29 statutu nie mogą być uznane za delegatów. W konsekwencji jako wadliwe należy uznać uchwały podjęte przy udziale

wymienionych osób. Ustawa o sporcie, podobnie jak ustawa Prawo o stowarzyszeniach nie przewidują jednak w tym przypadku sankcji bezwzględnej nieważności. Eliminacja uchwały może zostać zrealizowana przez organ nadzoru na podstawie art. 22 ustawy o sporcie. Wymieniona regulacja w sposób wyczerpujący reguluje kwestie ingerencji w sytuacji, gdy działalność polskiego związku sportowego narusza prawo lub postanowienia statutu, a zatem nie ma konieczności poszukiwania odpowiednich regulacji w ustawie Prawo o stowarzyszeniach. W konsekwencji, jak zaznaczono w wymienionym przepisie

„Jeżeli działalność władz polskiego związku sportowego narusza prawo lub postanowienia statutu, minister właściwy do spraw kultury fizycznej, w zależności od stopnia stwierdzonych nieprawidłowości, jest uprawniony do:

1) udzielenia władzom polskiego związku sportowego upomnienia i zażądania od nich podjęcia działań mających na celu zapewnienie stanu zgodnego z prawem;

2) wstrzymania wykonania decyzji władz polskiego związku sportowego i wezwania ich do jej zmiany lub uchylecia w określonym terminie;

3) uchylecia decyzji władz polskiego związku sportowego, o której mowa w pkt 2, w przypadku niespełnienia przez związek żądania jej zmiany lub uchylecia;

4) wystąpienia do sądu rejestrowego z wnioskiem o zastosowanie środka, o którym mowa w art. 23 ust. 1.

2. Czynności, o których mowa w ust. 1 pkt 1–3, minister właściwy do spraw kultury fizycznej dokonuje w drodze decyzji”.

W świetle aktualnego orzecznictwa nie ma natomiast możliwości sądowego ustalenia nieistnienia uchwały. Zgodnie bowiem z uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20.10.2015r. /sygn. akt III CZP 27/15, opubl. OSNC 2016/3/31/ „artykuł 189 k.p.c. nie może być podstawą żądania przez członka stowarzyszenia ustalenia nieistnienia uchwały organu stowarzyszenia niedotyczącej jego stosunku członkostwa”. Niemożliwe pozostaje również „przesłankowe” badanie ważności lub istnienia uchwały w innym postępowaniu sądowym. Taka ewentualność wykluczona została chociażby w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20.12.2018r. /sygn. akt II CSK 746/17, LEX nr 2622352/. Jak zaznaczono w uzasadnieniu wymienionego judykatu „Okoliczność, że uchwały władz stowarzyszenia mogą być podważane tylko w trybie określonym w art. 29 i art. 32 p.s., a nie (także) przy zastosowaniu powództwa z art. 189 k.p.c., jeśli nie dotyczą członkostwa w stowarzyszeniu, powoduje, że nie może być również dokonywana ad casu, tj. na potrzeby określonej sprawy, ocena tych uchwał. Powoduje to, że nie można w sprawie takiej, jak niniejsza, podważać uchwały walnego zgromadzenia o wyborze prezesa stowarzyszenia, a tym samym - nie można doszukiwać się z tego tytułu

podstawy nieważności postępowania, która miałaby wynikać z okoliczności, że stowarzyszenie nie ma organu powołanego do jego reprezentacji, co próbował czynić skarżący w niniejszym postępowaniu, a także w postępowaniu kasacyjnym”.

Co nie mniej istotne, Związek naraża się dodatkowo na możliwość zastosowania środków przewidzianych w art. 23 ust. 1 i 2 ustawy o sporcie, tj. zawieszenia w czynnościach władz polskiego związku sportowego albo rozwiązania polskiego związku sportowego. W przypadku wydania postanowienia o którym mowa w art. 23 ust. 1 pkt 1 ustawy, tj. postanowienia zawieszającego w czynnościach władze polskiego związku sportowego, Sąd wyznacza kuratora, obowiązane do przeprowadzenia w terminie 6 miesięcy wyborów nowych władz polskiego związku sportowego.

RADCA PRAWNY
Krzysztof Lobermajer

